

'Het centrum van Europa is Duitsland'

Hij is oprichter van een van de eerste Brusselse denktanks. In een vraaggesprek analyseert Peter Ludlow het Europese crisisoptreden. En speciaal de rol van Frankrijk en Duitsland.

Door onze correspondent
CAROLINE DE GRUYTER

De Europese Unie was redelijk voorbereid op de financiële crisis. Zo besloten de lidstaten begin oktober 2008, in recordtijd, om gelijktijdig met miljarden de banken te steunen. Maar vanaf november werd het moeilijker om consensus te vinden, vooral omdat de Franse president Sarkozy vaak vergat dat je in Europa nergens komt als je Duitsland niet mee hebt.

Dat zegt Peter Ludlow, oprichter en lang directeur van CEPS, een van de eerste denktanks in Brussel. Tegenwoordig is hij voorzitter van het European Strategy Forum, dat Europese politici en diplomaten bijeenbrengt. Ludlow (1939), een bekend figuur in Brussel, noemt zichzelf „geschiedschrijver van de Europese Raad”, het orgaan waar regeringsleiders en ministers hun beslissingen nemen. Hij publiceert tweemaal per jaar analyses over het EU-voorzitterschap, voor een betalend publiek. Laatst maakte hij een speciale aflevering, *The EU and the Financial Crisis*, waarin hij minutieus het 'crisisbeheer' onder Frans voorzitterschap ontleedt.

De Brit Ludlow woont in het Portugese Ponte de Lima en heeft een appartement in Brussel. Daar vindt dit gesprek plaats.

U bent negatief over het Franse voorzitterschap?

„Ja. Sarkozy begon het voorzitterschap met de Georgië-oorlog. Dat deed hij goed. Hij greep het initiatief, reisde, sloeg koppen tegen elkaar. Vervolgens ging hij op dezelfde manier de financiële crisis te lijf. Dat was een vergissing. Europese buitenlandse politiek betekent: improviseren. Er is geen Europees gereedschap, er zijn geen blauwdrukken. Improvisatievermogen en onverwachte methodieken kunnen dan werken. Maar de Europese economie functioneert anders. De Unie is een economische Unie. Daar is gereedschap. Het is de bedoeling dat je dat gebruikt. Sarkozy begreep dat niet. Zijn solisme en onorthodoxe methodes werkten contraproductief.”

De kapitaalinjecties voor de banken kwamen er toch snel?

„Dat besluit had tien dagen eerder kunnen komen. Ambtenaren van nationale ministeries van Financiën bedachten al twee jaar scenario's voor het soort meltdown dat



Peter Ludlow in het parkje voor zijn appartement in Brussel: „Luister niet te veel naar de ayatollahs bij de Europese Commissie”. Foto Bart Dewaele

eind september plotseling plaats had. Zij voeren regulier overleg, met de Commissie. Een Nederlander, plaatsvervangend thesauriergeneraal Bernard ter Haar, trok zo'n scenario uit de kast en veranderde wat. Ter Haar wist: één Europees fonds voor alle banken zou niet werken. Geen land stopt geld in de pot als anderen daar met hun handen in kunnen zitten. Landen moesten dus hun eigen fondsen opzetten en daar tegelijkertijd 3 procent van het bbp in doen. De Nederlanders gingen met dit plan de boer op. Het viel overal goed. Totdat de Franse minister van Financiën, Christine Lagarde, het een „Europees fonds” noemde. De Duitsers torpedeerden het meteen.”

Die dachten: wij moeten dat fonds spekken?

„Ja. Bondskanselier Merkel was

verrast, maar dacht lang na voor ze reageerde. Minister van Financiën Steinbrück, emotioneel als altijd, gaf Lagarde onderuit de zak. De Angelsaksische pers, die de Europa-verslaggeving domineert, meldde toen dat de Duitsers „een deal blokkeerden”. De druk op Duitsland steeg. Steinbrück en Merkel werden koppiger; zij hebben dit jaar verkiezingen. Toen raakte Sarkozy geïrriteerd. Die escalatie maakte het moeilijker om dit misverstand uit de weg te ruimen. Want dat was het: het 'fonds' waar de *Financial Times* over schreef, had nooit bestaan. Dit is een prachtvoorbeeld van prima ambtelijk werk, dat fout liep zodra hogere niveaus zich ermee gingen bemoeien.”

Duitsland, schrijft u, voelt zich constant door de anderen onder druk gezet.

„Sarkozy en Commissievoorzitter Barroso vertelden hen dat ze meer in bankgaranties, economische herstelplannen, enzovoort moesten steken. De Duitsers worden steeds voor een voldongen feit gesteld. Duitsland is de grootste economie van Europa. Het zwaartepunt. Dan zit je middenin een gigantische crisis, en vergeet je te checken of je de Duitsers mee hebt? Ook het idee om een president voor eurolanden in te stellen, een Frans stokpaardje waar Merkel allergisch voor is, maakte de verhoudingen er niet beter op. Sarkozy blijft erover drammen, zelfs nu nog.”

Als ze elkaar zien, schrijft u, doet hij precies wat zij wil.

„Ik geloof dat hij haar respecteert. De problemen ontstaan als ze elkaar niet zien. Hij is impulsief, zij bedachtzaam. Tot voor kort sprak

geen Franse hoogwaardigheidsbekleder Duits. De nieuwe onderminister voor Europese Zaken gelukkig wel. Politieke massage is onontbeerlijk voor de Europese besluitvorming. Overtuigen is het halve werk. Parijs vergat dat vaak.”

Waarom greep Commissievoorzitter Barroso niet in?

„Hij had het niet door. Daarom zijn de Europese instellingen zo verzwakt onder Barroso. Hij sprak Sarkozy niet tegen, liet alle initiatieven aan de Fransen. Andere landen vonden dat niet leuk. Hij moest Europese belangen verdedigen maar hobbelde achter Sarkozy aan, die twee fouten maakte: niet naar de Duitsers luisteren en teveel naar de Britten luisteren.”

Schaadt dit Barroso's kansen op een tweede ambtstermijn?

„Hij is beschadigd en hij begint dat te beseffen.”

U bent positief over de eerste top van regeringsleiders van eurolanden, in oktober.

„Iedereen is daar positief over, zelfs Merkel die deze toppen principieel niet wil. Banken stonden op instorten. De top was een prima signaal. De financiële markten reageerden meteen positief op de kapitaalinjecties.”

Heeft Gordon Brown zijn Europese reputatie opgepoetst?

„Flauwekul. Brown stond bij het uitbreken van de crisis laag in de peilingen. Dat Sarkozy hem bij de Europese besluitvorming betroek, leek aanvankelijk constructief. De Britten weten iets van bankieren. Maar Browns btw-verlaging vond bij niemand weerklank. En hij eigente zich de 'nieuwe mondiale fi-

nanciële architectuur' in de G20 vooral toe om de positie van Londen als financieel centrum veilig te stellen. Mensen die Brown bezien zagen in Brussel, werden herinnerd aan de tijd dat hij nog minister was. Dan vloog hij voor 20 minuten in om zijn Europese collega's arrogant de les te lezen. Dat gedrag is niet veranderd. Dat de perceptie over hem toch positief is, komt doordat de dominante media Angelsaksisch zijn. Die hebben zijn performance opgeklopt.”

Is de schade aan de Frans-Duitse betrekkingen blijvend?

„Moeilijk te zeggen. De Duitsers hebben sterk de indruk: iedereen is op ons geld uit. Als Duitsland van de rest van Europa mee. Nu wil de Commissie vijf miljard euro extra voor infrastructurele projecten,

als economische stimulans. Wie moet het leeuwendeel betalen? Duitsland. Dus moet Merkel wéér Madame Non spelen. Ik vrees dat de Duitsers een beetje genoeg krijgen van het Europese belang. Pas op, dit is een verkiezingsjaar.”

Nu de euro onder druk staat, oefent iedereen wéér druk op Duitsland uit.

„Dit wordt dé test. Sommige eurolanden geven zoveel uit dat ze meer moeten lenen. Ze moeten steeds hogere rentes betalen – tot ze die misschien niet meer kunnen betalen. Wat dan? Landen als Griekenland stappen niet uit de euro. Ze zijn wel gek. Dus worden geldtransfers van rijke naar arme Europese landen onvermijdelijk.”

Vanuut Duitsland?

„Duitsland is zuinig geweest tijdens de vette jaren. Als dank moet het nu *big spenders* gaan ondersteunen? Dit is extra moeilijk door het slechte klimaat dat Sarkozy heeft geschapen.”

De twee pilaren van de EU, staatssteunregels en het Stabiliteitspact, staan onder druk.

„Is de euro geen pilaar? De vraag doet me denken aan die absurde vraag die de Eurobarometerpeiling altijd stelt: 'Is uw land beter af met of zonder EU?' Alsof iemand één moment overweegt de EU te verlaten! Iedereen wil er juist in.”

Maar je hebt toch spelregels nodig, waar iedereen zich aan houdt?

„De wereld verandert, regels veranderen mee. *So what?* Alle politieke systemen ter wereld staan onder druk door de crisis. Je kunt maar beter flexibel zijn. Daarbij: concurrentieregels of maximumvereisten voor begrotingstekorten versoepelen betekenen nog niet dat je ze afschaft.”

U bent laconiek.

„Ik geloof niet dat de EU implodeert. Nu kankert iedereen op het Tsjechische voorzitterschap, dat weinig doet. Dat is zo, zeker na de Fransen. En nu wrekt het zich dat de Commissie verzwakt is onder Barroso. Maar laten we ons niet blindstaren op negatieve aspecten. Feit is dat Europa sterker is dan andere regio's ter wereld. Iedereen wil daar nu in schuilen. Daar kunnen we trots op zijn.”

De EU kan wel tegen een stootje?

„Ja. Veel mensen zeggen dat de Europese gedachte verwatert. Maar luister niet te veel naar de ayatollahs bij de Europese Commissie. Voor hen is er nooit genoeg Europa. Bij elke verandering vrezten zij dat alles wat ooit is bereikt, op de helling gaat. Ik zie iets anders: sinds de crisis wil iedereen bij de EU en de euro. Zelfs IJsland. Niemand overweegt eruit te stappen, zelfs de Britten niet. Het centrum van de EU is sterker dan ooit. Maar: het centrum is niet Brussel. Het centrum is Duitsland. En Frankrijk een beetje, als het tenminste slim is.”